

**ASPECTE TEORETICO-PRACTICE ALE DEȚINERII
PERSOANEOR ÎN PENITENCIARE CONFORM TIPURILOR
SI REGIMURILOR STABILITE**

(Prin prisma regulilor penitenciare europene revizuite)

Vladimir COJOCARU

CZU: 343.82:341.4(4)

vycojocaru81@gmail.com

La 01 iulie 2020 au fost revizuite Regulile penitenciare europene (în continuare – Regulile). Constatăm că urmare a generalizării practicii CEDO, pe cauze ce au vizat detenția persoanelor, s-au conturat multiple aspecte necesar a fi reglementate, astfel Regulile au fost actualizate în partea ce vizează: Condițiile de detenție, Admiterea și ținerea evidențelor; Detenția femeilor; Măsuri speciale de siguranță sporită sau de izolare; Separarea; Disciplină și sancțiuni, Mijloace de constrângere, Cereri și reclamații [1].

Penitenciarele, ca instituții specializate cu atribuții privind organizarea și asigurarea executării pedepsei cu închisoarea și a măsurilor de executare preventivă, trebuie să aducă o însemnată contribuție în tratamentul celor condamnați și resocializării lor pentru a deveni elemente utile societății. Un rol important, în acest sens, trebuie acordat respectării drepturilor omului, consemnate în Declarația Universală a Drepturilor Omului [2].

Astfel, suplimentar pentru fiecare deținut nou admis, trebuie să se înregistreze imediat următoarele: numele și datele de contact ale oricărei persoane desemnate de deținut să fie contactată în caz de deces, vătămare gravă sau boală; numărul de copii, vârsta și îngrijitorul principal actual al acestora.

Informațiile înregistrate la admitere și cât mai curând posibil după admitere se actualizează și se completează, după caz, se colectează pentru fiecare deținut, în special cu privire la: a) procesul judiciar; b) planurile individuale de executare a pedepsei, strategia de pregătire pentru eliberare și data eliberării acestora; c) comportamentul și conduita, inclusiv riscul pentru sine sau pentru alții; d) cereri și plângeri; cu excepția cazului în care acestea sunt de natură confidențială; e) aplicarea și durata separării și a pedepselor disciplinare, inclusiv utilizarea

izolării; f) utilizarea mijloacelor de imobilizare, inclusiv tipul și durata acestora; g) perchezițiile invazive, în special perchezițiile corporale complete; și perchezițiile ale celulelor; h) orice transfer; și i) bunurile personale. Iar, toate informațiile obținute la admitere în instituție și după aceea trebuie să rămână confidențiale și puse la dispoziția celor ale căror responsabilități profesionale necesită acces la acestea. Cadrul normativ național în această privință în mare parte a anticipat aceste noi reguli astfel că prin modificările operate în anul 2017 la Codul penal al Republicii Moldova s-a stabilit obligativitatea prezenței programului individual de executare a pedepsei [3]. De asemenea, instituirea Registrului persoanelor reținute, arestate și condamnate, aprobat în anul 2014 [4], care conține în privința fiecărei persoane din detenție majoritatea informațiilor enunțate mai sus.

Organizarea executării pedepsei închisorii impune un anumit regim penitenciar, adică un anumit regim de viață care include obligații și drepturi, începând cu internarea și deținerea condamnatului în penitenciar, continuând cu regimul de muncă, de reeducare civică și morală, cu măsurile disciplinare și terminând cu liberarea definitivă. Pentru aceste motive, se poate afirma că regimul de executare a pedepsei privative de libertate într-un așezământ penitenciar nu constă numai într-o simplă izolare, ci într-un regim cu un conținut bogat de activități [5].

Printre cele mai relevante completări ale Regulilor se referă la măsurile speciale de siguranță sporită sau de izolare, astfel măsurile speciale de securitate sau de siguranță impuse deținuților care reprezintă o amenințare deosebită la securitate sau siguranță se aplică numai în circumstanțe excepționale și numai atât timp cât securitatea sau siguranța nu poate fi menținută prin mijloace mai puțin restrictive.

Aceste măsuri pot include separarea unui deținut de alți deținuți, iar aplicarea măsurilor va fi aprobată, de către o autoritate competentă, pentru o perioadă determinată de timp și o copie a deciziei în formă scrisă va fi pusă la dispoziția deținuților, împreună cu informații privind cum această măsură poate fi contestată.

Este cunoscut faptul că scopul pedepsei închisorii este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, însă acest scop nu poate fi realizat doar prin intermediul tratamentului penitenciar. Pentru a avea certitudinea

eficacității pedepsei închisorii, este important să conștientizăm și să știm să transpunem în practică tratamentul penitenciar, a cărui aplicare corectă poate avea rolul de a încuraja formarea unei atitudini adecvate față de normele societății, care se poate obține prin crearea unor regimuri de închisori adecvate și prin repartizarea deținuților în cele mai potrivite regimuri. Prin termenul regim adecvat trebuie să înțelegem acea formă concretă de aplicare a tratamentului penitenciar, cu mențiunea că trebuie să se țină cont de anumite criterii: separarea deținuților pe secții și camere de detenție, după categorii penale, după natura infracțiunilor săvârșite, după durata pedepselor, starea de recidivă, pericolozitatea socială și publică, după vârstă și sexe [6].

Măsurile vor fi aplicate indivizilor și nu grupurilor de deținuți. Aceste măsuri se bazează numai pe riscul actual pe care îl prezintă un deținut, sunt proporționale cu riscul respectiv și nu implică mai multe restricții decât sunt necesare pentru a contracara acest risc.

O altă măsură desfășurată de Regulile revizuite este – *separarea*, care presupune delimitarea de alți deținuți pentru asigurarea unei siguranțe sporite. Deținuților care sunt separați le sunt oferite cel puțin două ore pe zi de interacțiune cu alte persoane. În decizia privind separarea se ține cont de starea de sănătate a deținuților în cauză și de orice dizabilități pe care aceștia le-ar putea avea, ce i-ar putea face mai vulnerabili la efectele adverse ale separării.

Separarea trebuie să se folosească pe o perioadă scurtă pentru a atinge obiectivele și este necesar să fie revizuită periodic în conformitate cu obiectivele acesteia. Iar, deținuții care sunt separați, nu vor fi supuși unor restricții suplimentare în afara celor necesare pentru îndeplinirea scopului declarat al acestei separări.

De reținut că este primejdios pentru societate și condamnat, ca acesta să treacă brusc de la regimul celular la cel de libertate. Este necesară realizarea combinației regimului celular de noapte cu lucrul în comun ziua și cu alte perioade succesive cu un regim din ce în ce mai blând, asigurând o schimbare progresivă a condițiilor de executare a pedepsei privative de libertate. Sistemul progresiv constituie un element important în evoluția sistemelor penitenciare, ideea sa de bază

fiind progresivitatea în executarea pedepsei închisorii, având și unele aspecte preluate și de sistemele contemporane [7].

În concluzie, constatăm că *Regulile penitenciare europene* revizuite păstrează acea discreție a fiecărui stat membru în a-și stabili în mod individual regimurile de executare a pedepselor, astfel ca scopul pedepsei să fie realizat. Respectiv, pentru Republica Moldova în sensul organizării procesului de revizuire a procesului de executare a pedepselor, considerăm oportun a revizui prezentul sistem de executare a pedepsei cu închisoare în tipuri de *penitenciare* și *regimuri de detenție*.

Referințe:

1. Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules, (Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006, at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies and revised and amended by the Committee of Ministers on 1 July 2020 at the 1380th meeting of the Ministers' Deputies).
2. POP, O. *Drept penitenciar*. Timișoara: Mirton, 2001, p. 17.
3. Codul penal al Republicii Moldova*, nr. 985, din 18.04.2002, art. 91 alin.(1). Publicat: 14.04.2009 în *Monitorul Oficial*, nr. 72-74, art nr: 195.
4. Hotărârea Guvernului nr. 716, din 28.08.2014. Publicat: 05-09-2014 în: *Monitorul Oficial*, nr. 261-267, art. 764.
5. OANCEA, I. *Drept execuțional penal*. București: ALL, 1998, p. 86.
6. ZIDARU, P. *Sistemul penitenciar în România. Note de curs*. București: Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, 1992, p. 25.
7. IVAN, F. *Criminologie și știința penitenciară*. Timișoara: Presa Universitară Română, 2002. p. 252.

Articolul a fost elaborat în contextul Proiectului Instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”.